

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีสร้างเครื่องมือ วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป รายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

- 1.1 เพื่อศึกษาความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา
- 1.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเรื่องการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา
- 1.3 เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2544 จาก 42 โรงเรียน จำนวน 2,910 คน
- 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มโดยใช้ตำแหน่งเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม คือ ตำแหน่งผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา กับตำแหน่งครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา

ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 352 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำแต่ละกลุ่ม โดยเทียบสัดส่วนระหว่างประชากรของแต่ละกลุ่ม กับขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 65 คน และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มครูผู้สอน จำนวน 287 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของ โรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ในขั้นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างนั้นเมื่อผู้วิจัยสุ่มได้โรงเรียนใดในแต่ละขนาดผู้วิจัยจะถือเอาจำนวน ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนนั้น ๆ ทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่าง หากจำนวนผู้บริหารและครูในโรงเรียนนั้น ไม่ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ได้คำนวณไว้ ผู้วิจัยก็จะสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพิ่มจนได้ครบตามที่กำหนดไว้ จึงทำให้จำนวน ผู้บริหารและครูเพิ่มขึ้นต่างไปจากการเทียบสัดส่วน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 84 คน และกลุ่มครูจำนวน 392 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 476 คน กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามคืนมา 378 คน ซึ่งอยู่ในกลุ่มผู้บริหาร 80 คน กลุ่มครูผู้สอน 298 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อถามระดับความเข้าใจของผู้บริหารและครูที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และความรู้ในเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพตามองค์ประกอบหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 42 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ห้าระดับ ตามเกณฑ์การวัดของลิเคิร์ท มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อถามระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับกรปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา ตามองค์ประกอบหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 39 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ห้าระดับ ตามเกณฑ์การวัดของ ลิเคิร์ท มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้บริหารและครู ได้ระบุถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่มาจากการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ขอบหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี นำไปแสดงต่อผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสามัญศึกษา จังหวัดสงขลาไปแสดงต่อผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ แล้วหาค่าร้อยละของจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

5.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยแยกข้อมูลตาม ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน การเริ่มนำการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาปฏิบัติในโรงเรียน และการได้รับการประเมินจากองค์กรภายนอก โดยวิธีหาค่าร้อยละและบรรยายประกอบตาราง

5.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้พื้นฐานเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านองค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และด้านองค์ประกอบที่ 3 การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายด้านและรายข้อ แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน และบรรยายประกอบตาราง

5.4 แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั่วไปตามการประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพ

การศึกษา และการปฏิบัติงานตามองค์ประกอบที่ 3 การประเมินและรับรอง คุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายด้านและราย ข้อ แล้วนำค่าไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินและบรรยายประกอบตาราง

5.5 แบบสอบถามตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตาม องค์ประกอบหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา โดยวิธีแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

6.1 ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่หากพิจารณาในแต่ละกลุ่มโดยแยกตามตำแหน่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

6.1.1 กลุ่มผู้บริหาร โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่กลุ่ม ผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจมากที่สุด คือ ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษา ซึ่งประเมินว่าตนเองมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละ รายการ พบว่ารายการที่กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจมากที่สุด คือ ความจำเป็นที่ โรงเรียนต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนด้านที่กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ ด้าน องค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และด้านองค์ประกอบ ที่ 3 การประเมินและการรับรองมาตรฐานการศึกษา ซึ่งทั้ง 2 ด้านนี้กลุ่มผู้บริหารประเมินว่า ตนเองมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่ารายการที่ กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ การนำเสนอผลการตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษา

6.1.2 กลุ่มครูผู้สอน โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่กลุ่ม ครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจมากที่สุด คือ ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษา ซึ่งประเมินว่าตนเองมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละราย การ พบว่ารายการที่กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจมากที่สุด คือ การจัดการศึกษาที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนด้านที่กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ ด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งประเมินว่าตนเองมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่ารายการที่กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ การดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตามคู่มือการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

6.2 ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นเห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่หากพิจารณาในแต่ละกลุ่มโดยแยกตามตำแหน่ง สามารถสรุปได้ดังนี้

6.2.1 กลุ่มผู้บริหาร โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มผู้บริหารมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่กลุ่มผู้บริหารมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพศึกษามากที่สุด คือ ด้านองค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่กลุ่มผู้บริหารเห็นด้วยมากที่สุด คือ การให้โรงเรียนทุกโรงจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

ส่วนด้านที่กลุ่มผู้บริหารมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพศึกษาน้อยที่สุด คือ ด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่กลุ่มผู้บริหารเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ผลการประเมินตนเองของผู้บริหารและครูแต่ละคนมีความน่าเชื่อถือ

6.2.2 กลุ่มครูผู้สอน โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่กลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพศึกษามากที่สุด คือ ด้านองค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่กลุ่มครูผู้สอนเห็นด้วยมากที่สุด คือ การให้โรงเรียนทุกโรงจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

ส่วนด้านที่กลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพศึกษาน้อยที่สุด คือ ด้านความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่กลุ่มครูผู้สอนเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ผลการประเมินตนเองของผู้บริหารและครูแต่ละคนมีความน่าเชื่อถือ

6.3 ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ได้ระบุถึงปัญหาในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

6.3.1 ปัญหาในการปฏิบัติงานที่กลุ่มผู้บริหารระบุมาให้ทราบมากที่สุด คือ ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ในโรงเรียนใน โรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และปัญหารองลงมาก็ได้แก่ โรงเรียนขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ไม่มั่นใจในระบบการประเมินและผู้ที่จะมาเป็นผู้ประเมินเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถจริงหรือไม่ เป็นต้น

6.3.2 ปัญหาในการปฏิบัติงานที่กลุ่มครูผู้สอนระบุมาให้ทราบมากที่สุด คือ ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และปัญหารองลงมาก็ได้แก่ โรงเรียนขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง มีบุคลากรเพียงบางกลุ่มที่ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมให้ความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ครูผู้สอนไม่มีโอกาสที่จะได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผน โรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติงานไปตามแผนที่วางไว้ ครูยังไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สร้างเครื่องมือการประเมินไม่เป็น มีภาระงานเพิ่มขึ้นและรู้สึกสับสนในการทำงาน และโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมบุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อหากพิจารณาแต่ละกลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม ต่างก็ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่บุคลากรทั้ง 2 กลุ่มประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจมากที่สุด คือ การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุง คุณภาพการศึกษา บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม ต่างก็ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจด้านนี้น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละ รายการ พบว่า รายการที่กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ การนำเสนอผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา ส่วนรายการที่กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ การดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตามคู่มือการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ผลการวิจัยดังที่กล่าวมาสอดคล้องกับผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับคุณภาพ 2 (พอใช้) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 10-11) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนา ระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา จากการศึกษาด้านความพร้อมของบุคลากรในการทำการประเมินผลภายใน พบว่า ครู-อาจารย์ประมาณร้อยละ 88 รับรู้เรื่อง มาตรฐานการศึกษา มีครู-อาจารย์เพียงร้อยละ 53 ที่มีความรู้และทักษะในการประเมินและเคยผ่านการฝึกอบรมด้านนี้มา ครูประมาณร้อยละ 31 มีความกังวลในการทำงานนี้ ประมาณร้อยละ 21 คิดว่าตนเองสามารถทำการประเมินผลภายในได้ ประมาณร้อยละ 11 คิดว่าสามารถสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นประมาณร้อยละ 17 มีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล และประมาณร้อยละ 32 เป็นผู้ที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา แสงงาม (2543 : 101) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลเรื่องกลุ่มบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประเมินว่า กลุ่มบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดีหรือไม่ และเข้าใจสภาพธรรมชาติและปรัชญาของโรงเรียน ตลอดจนมีข้อมูลสารสนเทศเพียงพอที่จะสามารถประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ หรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน หรือมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมนั่นเอง

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้บริหารมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่ากลุ่มครูผู้สอน แสดงว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษา ได้ดำเนินไปตามทิศทางที่วางไว้แล้ว และสาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวด 6 มาตรา 48 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกัน คุณภาพภายนอก กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษาถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนของกรมฯ ที่จะให้สถานศึกษาทุกแห่งพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 3 และ กรมสามัญศึกษา, 2542ก : คำนำ)

เมื่อกรมสามัญศึกษาได้ประกาศนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ออกมาอย่างชัดเจนแล้ว กรมสามัญศึกษาจึงกำหนดเป้าหมายในดำเนินงาน โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดเริ่มดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาในปี 2542 ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาไว้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ ขั้นที่ 2 การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นที่ 3 การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ขั้นที่ 4 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ขั้นที่ 5 การพัฒนาและการปรับปรุงภาพการศึกษา ขั้นที่ 6 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก (กรมสามัญศึกษา, 2542ก :3 และกรมสามัญศึกษา, 2542ข :23)

นับตั้งแต่ปีที่กรมสามัญได้กำหนดให้โรงเรียนต่าง ๆ เริ่มการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน จนถึงปัจจุบันก็เป็นเวลา 2 ปีกว่าแล้ว จากขั้นตอนการดำเนินงานที่กรมสามัญศึกษาได้ให้โรงเรียนในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ นั้น แนนอนว่า ในเวลานี้โรงเรียนต้องได้ดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ กันทุกโรงเรียนแล้ว ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นของการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นด้านการสร้างการรับรู้ สร้างความตระหนักและการยอมรับ การพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อที่จะทำให้ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมใจกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 13 และกรมสามัญศึกษา, 2542ข : 26) และสำหรับวิธีการที่กรมสามัญศึกษานำมาใช้ในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในด้านต่าง ๆ นั้น คือการจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ก่อนข้างมาก ทั้งที่จัดโดยหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานปฏิบัติ ทั้งที่เป็นการจัดประชุมภายในแต่ละสถานศึกษา และการประชุม

ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ ในแต่ละสหวิทยาเขต แต่ละกลุ่ม แต่ละจังหวัดและแต่ละเขตการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 4-5)

ในการเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เข้ามาใช้ในโรงเรียนนั้น ชั้นแรกของการดำเนินงานเรื่องนี้ คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และบุคลากรกลุ่มแรกที่กรมฯ ต้องเตรียมให้พร้อมที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ที่จะมา ถ่ายทอดกระบวนการต่าง ๆ ของการประกันคุณภาพการศึกษา มาสู่ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง นั่นคือ ชั้นแรกผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาทำความเข้าใจและยอมรับในเรื่องของหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย มาตรการและกระบวนการต่าง ๆ ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้ เข้าใจชัดเจนเสียก่อน แล้วจึงมาถ่ายทอดความรู้ จัดอบรมหรือทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ทรงศรี ตุ่นทอง (2542 : 8) และ ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ (2543 : 40) กล่าวว่า ขั้นตอนแรกของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานนั้น คือ หัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้บริหารโรงเรียน ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ หลักการและกระบวนการต่าง ๆ ในองค์ประกอบทั้ง 3 ของระบบการประกันคุณภาพ และสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12, 51, 61) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน นั่นก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก มีบทบาทในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำ และร่วมคิดร่วมทำ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรจะเป็นแกนนำในการจัดทำแผน รวมทั้งกำกับ ติดตามดูแลให้มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ดังนั้น กรมฯ จึงได้จัดให้มีการประชุม อบรมสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน เป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้บริหารมีความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก

สาเหตุที่ทำให้กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจาก การถ่ายโอนองค์ความรู้และกระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้บริหารได้รับมาจากกรมฯ ไปสู่ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงนั้น ยังไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบเท่าที่ควร หรือ สาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ ครูผู้สอนอาจยังมีความรู้สึกต่อต้านในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ และมีเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ จารุญ เรื่องขจร (2543 : 41-42) ได้กล่าวไว้ว่า จากผลพวงแห่งบทบัญญัติในมาตรา 48 ของ

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ส่งผลให้หน่วยงานทางการศึกษาที่มีสถานศึกษาในสังกัด จำเป็นต้องกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ การประกันคุณภาพการศึกษาของตนเองขึ้นมา เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดยึดถือปฏิบัติ หน่วยงานทางการศึกษาที่มีสถานศึกษาในสังกัด ต่างก็ผลิตเอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นมาเผยแพร่แก่สถานศึกษาในสังกัดของตนหลายต่อหลายเล่ม มีการจัดประชุม อบรมสัมมนาครู-อาจารย์และ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษากันอย่างมาก แต่จากการศึกษา วิเคราะห์และการติดตามสถานการณ์ในเรื่องดังกล่าวอย่างใกล้ชิด พบว่า เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ผลิตและเผยแพร่ออกมานั้น สร้างความสับสน ความไม่เข้าใจให้เกิดขึ้นกับครูอาจารย์ และ ผู้บริหารสถานศึกษาค่อนข้างมาก อีกทั้งกระบวนการเผยแพร่ในเรื่องดังกล่าวที่ผ่านมา ยังไม่สามารถสร้างความตระหนักในภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของ พ.ร.บ. ฉบับนี้ให้เกิดขึ้นกับบุคลากรดังกล่าวข้างต้น ได้เท่าที่ควร และเรื่องที่น่าหนักใจอีกเรื่องหนึ่ง คือ พบว่ามี ผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ ท่าน ยังมีความรู้สึกต่อต้านในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ และค่อนข้างรุนแรง อาจจะเป็นเพราะ ความสับสน ความไม่เข้าใจในหลักการพื้นฐานของเอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่ตั้งอยู่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Based Management) ก็เป็นได้ จึงทำให้กลุ่มครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนต่างก็ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด ซึ่งมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 กลุ่ม และประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจในรายการ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มากที่สุดนั้น ก็เนื่องมาจาก กระแสการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ส่งผลให้ครูที่มีจิตสำนึกและมีความเป็นครูในวิชาชีพอย่างแท้จริง อยากเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาของชาติ อย่างมากมายทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2543 : 9) และในปัจจุบัน พ่อแม่ ครู ผู้บริหาร และผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้มีการจัดเวทีพบปะเสวนากันอย่างกว้างขวางทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อหาคำตอบว่าการจัดการศึกษาในทศวรรษต่อไปนี้จะเป็นไปในทิศทางใด โดยเฉพาะเรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 1) ประกอบกับตอนนี้ส่วนใหญ่สถานศึกษากำลังอยู่ใน ขั้นแรกของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนักและพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การที่คนเราจะรู้ เข้าใจ จดจำในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีนั้น ต้องได้มีการสัมผัส และมี การปฏิบัติกันจริง ๆ ไม่ใช่อ่านแล้วท่องให้จำขึ้นใจ แต่ต้องอ่านแล้วทำจึงจะเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับที่ คำกล่าวที่ว่า การประกันคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องหมั่นปฏิบัติ อ่านตำรา 100 เล่ม แต่ไม่ปฏิบัติก็ ทำไม่ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1) ดังนั้นผู้บริหารผู้ซึ่งมีหน้าที่ดูแล รับผิดชอบ การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่ตนเองเป็นผู้บริหารอยู่ และครู ผู้ซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนโดยตรง เมื่อ บุคลากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ได้รับความรู้และได้นำมาปฏิบัติจริง จึงทำให้พวกเขา มีความเข้าใจในเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และมีความเข้าใจในรายการ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มากที่สุด

สำหรับสาเหตุที่ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนต่างก็ประเมินว่าตนเองมีความ เข้าใจด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุง คุณภาพการศึกษา น้อยที่สุด ซึ่งประเมินว่าตนเองมีระดับความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจในเรื่อง การนำเสนอผลการตรวจสอบ และทบทวน คุณภาพการศึกษา น้อยที่สุด ส่วนครูผู้สอนประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจในรายการการดำเนินการ ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตามคู่มือการตรวจสอบและทบทวน คุณภาพการศึกษา น้อยที่สุดนั้น ก็เนื่องมาจากตอนนี้นักเรียนส่วนใหญ่สถานศึกษาที่บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม ปฏิบัติงานอยู่นั้นกำลังดำเนินการอยู่ในด้านองค์ประกอบที่ 1 มีเพียงบางส่วนที่เพิ่งเริ่มจะมาดำเนินการ ในด้านองค์ประกอบที่ 2 บุคลากรทั้ง 2 กลุ่มยังต้องการเวลาในการศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องนี้ ถึงแม้จะได้รับความรู้ในเรื่องนี้มาแล้วในขั้นตอนแรก แต่บุคลากรจะเข้าใจได้ดีนั้นก็เมื่อเขา ได้เข้ามาปฏิบัติ แต่จากเป้าหมายที่กรมฯ ได้วางไว้นั้น ภายในปี 2543 สถานศึกษาที่ดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินผลหรือตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายใน (กรมสามัญศึกษา, 2542ก : 3) ซึ่งหากพิจารณาจากการดำเนินการในขั้นตอนนี้แล้วพบว่า การ ดำเนินการต่าง ๆ ยังไม่ค่อยเป็นไปตามเป้าหมายที่กรมสามัญได้วางไว้

จากผลการวิจัยข้างต้น ถือได้ว่าผลการวิจัยที่ออกมา มีผลเป็นที่น่าพอใจในระดับ หนึ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้บริหาร แต่ในกลุ่มของครูผู้สอนหรือหากมองโดยภาพรวมของทั้ง 2 กลุ่มแล้ว น่าจะอยู่ในระดับที่สูงกว่านี้ นั่นแสดงว่าครู-อาจารย์ยังต้องการ การได้รับการพัฒนาด้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องช่วยกันดำเนินการในเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน เพื่อให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพทางการศึกษา

2. ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมบุคลากรทั้งหมด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่

ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละกลุ่มโดยแยกตามตำแหน่งก็พบว่า ทั้งกลุ่ม ผู้บริหาร และกลุ่มครูผู้สอน ต่างก็มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 กลุ่มเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 2 กลุ่มต่างก็เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านองค์ประกอบที่ 1 การควบคุมคุณภาพการศึกษามากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด คือ การให้โรงเรียนทุกโรงจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

ส่วนด้านที่กลุ่มผู้บริหารมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุด คือ ด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และด้านที่กลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงานทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของกรมสามัญศึกษา และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า รายการที่บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ผลการประเมินตนเองของผู้บริหารและครูมีความน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของหน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 แยกเป็นรายจังหวัด สรุปประเด็นระดับคุณภาพด้วยฐานนิยม (Mode) จังหวัดที่อยู่ในระดับคุณภาพ 2 (พอใช้) ได้แก่ จังหวัดพัทลุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดชุมพร ส่วนจังหวัดสงขลา มีผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับคุณภาพ 3 (ดี) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา พบว่า ครู-อาจารย์มากกว่าร้อยละ 95 ยินดี และเต็มใจที่จะทำการประเมินผลภายในและพร้อมที่จะเรียนรู้วิธีการทำการประเมินผลภายใน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2542 : 80-81) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของครู ผู้บริหาร โรงเรียนศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และศึกษานิเทศสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครู มีความยินดีและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และสาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากผลการบังคับใช้ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ดังนั้นในการดำเนินการเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้น จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดการศึกษา ได้มีความตื่นตัวในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยได้พยายามประชาสัมพันธ์ ชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารและครูในสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมให้เด็ก เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข ให้ทราบถึงความจำเป็นที่เราต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้น และมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง และหน่วยงานในระดับเขตการศึกษา จังหวัด และสถานศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้บุคลากรทั้งสองกลุ่ม 2 กลุ่ม เริ่มมีความตระหนักเห็นความสำคัญ หันมาสนใจทำความเข้าใจและเห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2542ข : คำนำ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : คำนำ, 4)

สาเหตุที่ทำให้กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับรายการที่ให้โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นประจำ มากที่สุด เนื่องมาจากโดยปกติสถานศึกษาทุกแห่งมีแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีอยู่แล้ว และเนื่องจากแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นการแสวงหาวิธีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพที่จะบรรลุผลตามเป้าหมายนั้น ๆ มีการกำหนดรายละเอียดชัดเจนว่า ใครรับผิดชอบทำอะไร เมื่อใด ใช้งบประมาณเท่าใด แผนนี้จะชี้ชัดว่าสถานศึกษาจะเดินไปในทิศทางใด ด้วยวิธีการใด เป็นแผนที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน เน้นผลการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน ไม่กำกวมและวัดได้ และแผนนี้เป็นหัวใจของการสร้างคุณภาพอย่างต่อเนื่องด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 27) จึงทำให้ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนมีความ คิดเห็น เห็นด้วยกับรายการที่ให้โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นประจำ มากที่สุด

สาเหตุที่ทำให้ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนมีความคิดเห็น เห็นด้วยกับรายการผลการประเมินตนเองของผู้บริหารและครูแต่ละคนมีความน่าเชื่อถือ น้อยที่สุด หรือจะกล่าวอีก

อย่างไรว่า บุคลากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ไม่ค่อยเชื่อถือในผลการประเมินตนเองของกันและกัน อาจเนื่องมาจากบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มยังไม่ค่อยมั่นใจในเครื่องมือ วิธีการหรือระบบการประเมิน ที่ผู้ประเมินจะนำมาประเมินพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา แสงงาม (2543 : 101) ที่ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลเรื่องกลุ่มบุคคลที่จะมาเป็นผู้ประเมินว่า กลุ่มบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดีหรือไม่ และเข้าใจสภาพธรรมชาติและปรัชญาของโรงเรียน ตลอดจนมีข้อมูลสารสนเทศเพียงพอที่จะสามารถประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ หรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ถูกประเมิน หรือมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมนั่นเอง และสอดคล้องกับคำกล่าวของ เจริญผล สุวรรณโชติ (2537 : 263) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องมาจากสังคมไทยเป็นสังคมของความอ่อนโยน อะลุ่มอะล่วย เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน พฤติกรรมของสังคมไทยจึงเป็นพฤติกรรมชนิดหลวม ๆ ดังข้อความตอนหนึ่งที่ Hans-Dieter Evers (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2537 : 263 - 265) แห่งมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ภาคใต้ (Southern Illinois) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีสิ่งยึดเหนี่ยวน้อย โครงสร้างของสังคมไทยก็เป็นโครงสร้างแบบหลวม ไม่มีตัวนอตยึดเหนี่ยว ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะประกอบขึ้นด้วยศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ และเปอร์เซ็นต์ของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธในสังคมไทยก็มีมากที่สุด แต่ก็เป็นการนับถือศาสนาแบบหลวม ๆ อีกเช่นกัน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ Skimmers และ Hanks ที่ได้กล่าวไว้ว่า สังคมไทยตามที่เขาได้เห็นมา เขาไม่ทราบว่าสังคมไทยจะใช้หลักการอะไรและสิ่งอะไรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อหาความเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย ประการสำคัญที่สุดก็คือ สังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการ นโยบายหรือสถาบันใดใดทั้งสิ้น ในเมื่อสังคมไทยเป็นสังคมที่ยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือสถาบันแล้วจึงเห็นได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่บุคคลขาดความเชื่อมั่นทั้งในตนเองและในการดำเนินงาน อันทำให้บังเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานในองค์กร

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา อาจไม่ได้คิดว่า เราประเมินเพื่อนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงพัฒนาการทำงาน ไม่ใช่ประเมินเพื่อรายงานผู้บังคับบัญชา จึงพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ผลการประเมินออกมาดี ผู้บริหารและครูอาจไม่ได้คิดว่า การประกันคุณภาพการศึกษานั้น เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เรื่องใหม่ หรือเป็นเรื่องที่แปลกแยกไปจากงานปกติ และไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน ไม่นั่นเอกสาร แบบวัด หรือแบบประเมินเป็น

จำนวนมาก แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : คำนำ)

3. ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทั้งสองกลุ่มได้ระบุนว่ามีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุด และปัญหารองลงมา คือ โรงเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร และยังขาดผู้รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ครู-อาจารย์ต้องการเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ อีก ขณะนี้ครูรู้สึกว่าการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้มีภาระงานเพิ่มขึ้น ต้องทำเอกสารมากมายเพื่อการประเมินและทำเอกสารไม่ทัน รู้สึกสับสนในการทำงาน ไม่รู้ว่าทำงานขึ้นไหนก่อนหรือหลังดี รู้สึกกลัวการประกันคุณภาพการศึกษา กลัวการประเมิน อยากให้การดำเนินการในเรื่องนี้ ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป อย่างเร่งรีบ แล้วงานการประกันคุณภาพการศึกษา ก็จะเป็นงานที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐานได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับคำกล่าวของ จรูญ เรืองขจร (2543 : 42) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่น่าหนักใจอีกอย่างหนึ่งในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา คือ พบว่ามี ผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ ท่าน ยังมีความรู้สึกต่อต้านในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ และค่อนข้างรุนแรง อาจจะเป็นเพราะความสับสน ความไม่เข้าใจในหลักการพื้นฐานของ เอกสารชุดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่ตั้งอยู่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Based Management) ก็เป็นได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ รุ่ง แก้วแดง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : คำนำ) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารและครูอาจไม่ได้คิดว่า การประกันคุณภาพศึกษานั้น เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว การประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เรื่องใหม่ หรือเรื่องที่แปลกแยกไปจากงานปกติ และไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมิน ไม่นับเอกสาร แบบวัดหรือแบบประเมินจำนวนมาก แต่เป็นการประเมินประเมินเพื่อพัฒนาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 18) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ว่า มีครูประมาณร้อยละ 31 รู้สึกกังวลในการทำงานเรื่องนี้ เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์ในการดำเนินการมาก่อน

จากผลการวิจัย แสดงว่าทั้งผู้บริหารและครูยังมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนา ด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาอีก ยังต้องการเวลาในการศึกษาค้นคว้าความรู้ในเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา มีประเด็นที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติได้ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบดูแลเรื่องนี้ควรปฏิบัติ ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรพยายาม ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือจัดอบรมสัมมนาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ให้กับบุคลากรในโรงเรียน เพิ่มขึ้นอีก และควรให้บุคลากรทุกกลุ่มทุกคนในโรงเรียน ได้เข้ารับการอบรมสัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างทั่วถึง ไม่ควรให้ความรู้แต่เฉพาะกลุ่มบุคลากรแกนนำเท่านั้น

1.1.2 หน่วยงานนิเทศก์ หรือคณะทำงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ควรเข้าไปตรวจเยี่ยมสถานศึกษาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อไปปรับฟังปัญหาในการปฏิบัติงานจากครูโดยตรง หรือจัดให้มีการประชุมกลุ่มคณะทำงานในแต่ละสหวิทยาเขต เพื่อให้บุคลากรที่เข้าร่วมการประชุมได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยน ปรึกษาวิธีการทำงานกัน

1.1.3 สำหรับในส่วนส่วนตัวครูตัวครูผู้สอนเองก็ควรที่จะพยายามศึกษาหาความรู้ในเรื่องนี้เพิ่มเติมด้วยตนเองให้มากขึ้นด้วย การรับความรู้จากการเข้าร่วมประชุม ฟังการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียวไม่น่าเพียงพอ ในปัจจุบันมีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ตีพิมพ์เผยแพร่มากมาย ครูควรติดตามข่าวสารเรื่องการศึกษาวารสารวิชาการ วารสารรายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย หรือจะติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ก็ได้ และครูควรยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย ค่อย ๆ ศึกษาทำความเข้าใจกับเรื่องนี้ไปเรื่อย ๆ แล้วครูจะพบว่าการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ใช่เรื่องใหม่เลย ก็ยังเป็นเรื่องของพัฒนาการศึกษาเหมือนกับที่ผ่านมา ๆ มา ทำเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องทำอยู่แล้ว สมัยก่อนโรงเรียนก็ทำแต่ไม่ค่อยได้มีการประเมินการทำงานกันอย่างจริงจัง จึงทำให้ระบบการศึกษาของประเทศเรา พัฒนาไปได้ไม่เท่าที่ควร เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนต่างก็ประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจด้านองค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา น้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่ารายการที่กลุ่มผู้บริหารประเมินว่าตนเองมีความเข้าใจน้อยที่สุด คือ การนำเสนอผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน หรืออาจกล่าวสรุปสั้น ๆ ได้ว่าทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนมีความเข้าใจในเรื่องระบบการประเมินผลภายในค่อนข้างน้อยนั่นเอง ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องนี้ คือ สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสงขลาและหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ควรร่วมมือกันเพื่อหาวิธีการพัฒนาความรู้ สร้างความตระหนักเรื่องการประเมินผลภายในให้เกิดขึ้นบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม ควรมีการกำกับติดตามการทำงานด้านการประเมินผลอย่างใกล้ชิดและจริงจัง และสำหรับวิธีการที่จะสร้างความรู้และความตระหนักในเรื่องการประเมินผลภายในให้เกิดขึ้นบุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม ควรดำเนินการดังนี้ คือ

1.2.1 สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประเมินผลภายใน

1.2.1.1 จัดประชุมครูและมีการชี้แจงกันเองเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับครู โดยแกนนำของสถานศึกษา ถ้าโรงเรียนมีแกนนำที่มีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

1.2.1.2 เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้และพัฒนาจิตสำนึก และควรให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะกลุ่มแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม

1.2.1.3 จัดประชุมกลุ่มเพื่อพบปะกันของคณะทำงานระหว่างกลุ่มสถานศึกษา

1.2.2 พัฒนาความรู้แก่บุคลากร

1.2.2.1 การพัฒนาความรู้ด้านการประเมินผลภายในควรใช้วิธี การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม

1.2.2.2 หลักสูตรการฝึกอบรมควรอบรม 2 ช่วง ช่วงแรกใช้เวลา 1-2 วัน เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบการประเมิน การสร้างเครื่องมือ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) ควรจะจัดอบรมในช่วงหลัง เมื่อบุคลากรมีการปฏิบัติงานไปแล้วระยะหนึ่ง และเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการเรียนรู้ที่อิงปัญหา (Problem-Based Learning) จะทำให้คณะทำงานเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการบรรยายให้ฟัง โดยผู้ฟังยังมองไม่เห็นปัญหา

สำหรับผู้บริหารที่ยังไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องของการนำเสนอผลการตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษานั้น นอกจากจะเข้ารับการประชุมอบรม สัมมนาแล้ว ผู้บริหารควรอ่าน และศึกษางานวิจัยให้หลากหลาย แล้วจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้ได้

1.3 จากผลการวิจัยที่ พบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็น เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวถือว่าอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ ดังนั้นผู้บริหารและครูควรที่จะสนับสนุนให้มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาไปอย่างต่อเนื่อง

1.4 จากผลการวิจัยที่ พบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ไม่ค่อยเชื่อถือในผลการประเมินตนเองของบุคลากรใน โรงเรียนเท่าที่ควร ดังนั้นในการดำเนินการเรื่องนี้ บุคลากรทั้ง 2 ฝ่าย ต้องพยายามศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายละเอียด คู่มือแนวทางการประเมินต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นและเหตุผลซึ่งกันและกัน ต้องร่วมมือกันหาวิธีการที่จะทำให้ผลการประเมินตนเอง มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น โดยควรมี ทบทวนพิจารณาปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1) การกำหนดเครื่องมือประเมิน ควรสร้างเครื่องมือชุดใหญ่ที่สามารถประเมิน ตัวบ่งชี้พร้อมกันหลายตัว และพยายามใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด และในการสร้างเครื่องมือ ควรใช้วิธีระดมความคิดโดยการจัดประชุมครูตามที่ปฏิบัติกันอยู่ เพื่อช่วยกันปรับปรุง หรืออาจจะ สร้างเครื่องมือขึ้นใช้เองให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาเอง รวมทั้งควรทำการหลอมรวมเครื่องมือ และวางแผนการเก็บข้อมูลให้ดี เพื่อไม่ให้การเก็บข้อมูลมีความยุ่งยากและก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนการสอน

2) การเก็บข้อมูล

2.1) การกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่าง จะเก็บข้อมูลกับประชากร หรือจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง

2.2) วิธีเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลมี 2 วิธี คือ (1) ให้คณะกรรมการแต่ละชุด รับผิดชอบเอง (2) กลุ่มแกนนำเป็นผู้ดำเนินการ และการเก็บข้อมูลควรเป็นส่วนหนึ่งของการ ทำงานปกติ สามารถใช้หลักฐานผลงานของผู้เรียนหรือครู ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการ ประเมินผลโดยเฉพาะเสมอไป เพราะอาจจะกระทบต่อการเรียนการสอน

2.3) วิธีวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ (1) วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหน่วยงานกลางของสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ (2) วิเคราะห์ด้วยตนเองโดยการใช้การแจกแจง หรือเรียงคิดเลข

2.4) การวางระบบฐานข้อมูล อาจจะใช้โปรแกรม EXCEL ในการจัดเก็บฐานข้อมูล สถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดทำระบบฐานข้อมูลอย่างจริงจัง เนื่องจากการประเมินผลภายในเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ และต่อไปจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินภายนอก จึงต้องจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ

อย่างไรก็ตามถึงแม้สถานศึกษามีการประชุมครูเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการประเมินและการปรับปรุงแก้ไขวิธีการประเมินที่ยังไม่เหมาะสม ในการดำเนินการดังกล่าวก็ควรที่จะมีการวางแผนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการประเมินที่เป็นระบบและจริงจัง เพื่อปรับวิธีการประเมินใหม่อยู่ตลอดเวลา คณะทำงานควรมีการจัดการประชุมและนำเสนอผลให้ที่ประชุมทราบด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามการรับรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น ในสถานศึกษาตามสังกัดต่าง ๆ ทุกระดับการศึกษา เพื่อจะได้ทราบระดับความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และปัญหาข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุก ๆ ฝ่าย

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนและความต่อเนื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐาน เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาของการดำเนินงานในแต่ละช่วงระยะเวลา

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบการตรวจสอบคุณภาพของการประเมินในสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาเครื่องมือการประเมินในสถานศึกษา ให้เป็นเครื่องมือมีคุณภาพที่สุดและให้เหมาะกับสถานศึกษาแต่ละระดับ